

نشست سران در آلاسکا موفق یا ناموفق؟

احمد زیدآبادی

نویسنده و مشاور هم‌میهن

سران آمریکا و روسیه دیدارشان در آلاسکا را قرین موفقیت ارزیابی کرده‌اند. دونالد ترامپ رئیس‌جمهور آمریکا مذاکره با همتای روس خود را «عالی» نامیده و ولادیمیر پوتین رئیس‌جمهور روسیه نیز به نوبهٔ خود واژه‌های مثبت مشابهی در توصیف دیدارش با ترامپ به کار گرفته‌است.

این در حالی است که دو طرف دربارهٔ نکات مورد توافق‌شان، کلامی درز نداده‌اند و این باعث شده است که رسانه‌ها دیدار آنها را ناموفق و با صرافا حرکتی نمایشی به‌نفع پوتین قلمداد کنند. ترامپ پیش از دیدار با پوتین، بر لزوم پذیرش فوری آتش‌بس از سوی روسیه در جنگ با اوکراین تأکید کرده بود. از این جهت، ناظران سیاسی، اعلام آمادگی پوتین برای پذیرش آتش‌بس با اوکراین را نشانهٔ موفقیت اجلاس آلاسکا می‌دانستند. در کنفرانس خبری رهبران دو کشور که بدون پاسخ به پرسش‌های خبرنگاران برگزار شد، اما حرفی از پذیرش آتش‌بس توسط پوتین به میان نیامد و به جای آن، ترامپ اعلام کرد که روسیه دستیابی به یک توافق صلح نهایی را بر آتش‌بس ترجیح می‌دهد. همین موضوع سبب ارزیابی منفی رسانه‌ها از نتایج اجلاس آلاسکا شد. با این حال، ترامپ دستیابی به صلح را بسیار نزدیک دانست؛ گرچه تأکید کرد که «یک مسئله» مهم مانع از انجام توافق شده است. او در عین حال گویا متقاعد شده است که آتش‌بس امری شکننده و ناپایدار است و به جای اصرار بر آن، چه بهتر که حرف پوتین در مورد از جحیت دستیابی به صلح نهایی به جای تلاش در جهت اعلام آتش‌بس را بپذیرد.

از نگاه ترامپ، جنگ روسیه و اوکراین اصولاً یک جنگ اشتباه و بیهوده است که فقط جان نظامیان و شهروندان و منابع مادی دو کشور را تلف می‌کند. او بارها تکرار کرده است که اگر در سال ۲۰۲۰ در انتخابات ریاست‌جمهوری آمریکا، به جای جو‌بایدن به کاخ سفید راه پیدا می‌کرد، این جنگ هرگز اتفاق نمی‌افتاد. پوتین با اذعان به این ادعا در کنفرانس خبری مشترک با ترامپ، ظاهراً کوشید تا آنچه را که به‌عنوان «خوی خودپسندانه» رئیس‌جمهور آمریکا شهرت یافته است به نفع خود تحریک کند.

به هر حال، آنچه می‌توان از سخنان ترامپ و پوتین دریافت کرد، این است که دو طرف دربارهٔ برخی مسائل به توافقاتی دست یافته‌اند اما یک مسئله مهم آنها را از دستیابی به توافق نهایی باز داشته است. مشکل ناظران سیاسی اما این است که تا این لحظه، نه دربارهٔ مسائل مورد توافق دو طرف، کلامی قابل استناد به رسانه‌ها درز کرده و نه ماهیت مسئله مهم مانع توافق، روشن و مشخص است. ظاهراً سران دو کشور به‌رغم هیاهوی مربوط به دیدار رسمی و تشریفات مربوط به آن، بنیایشان بر محرانه ماندن صورت مذاکرات تا اطلاع ثانوی است. با این همه، آشکار است که به زودی پرده از محرمانگی برگرفته

رویداد دیپلماسی

تاکید مصر بر حل مسالمت‌آمیز پرونده هسته‌ای ایران

گروه خبر: وزارت خارجه مصر اعلام کرد که بدر عبدالعاطی، وزیر خارجه این کشور تماس تلفنی‌ای با یوهان وادفول، وزیر خارجه آلمان در چار چوب رایزنی‌های دوره‌ای با محوریت تحولات منطقه‌ای صورت داد و همتای آلمانی خود را از تحولات اوضاع فاجعه‌بار انسانی و درمانی در نوار غزه و روند مذاکرات دستیابی به توافق آتش‌بس و تلاش‌های مصر برای تضمین ارسال کمک‌های انسانی به نوار غزه مطلع کرد. عبدالعاطی همچنین از اعلام تصمیم آلمان جهت تعلیق صادرات سلاح و تجهیزات نظامی به رژیم صهیونیستی تجلیل کرد. در این تماس همچنین آخرین تحولات پرونده هسته‌ای ایران مورد بررسی قرار گرفت و وزیر خارجه مصر بر اهمیت بسیار

می‌شود. ولودیمیر زلنسکی رئیس‌جمهور اوکراین قرار است فردا دوشنبه در کاخ سفید با ترامپ دیدار کند و در جریان جنزیات مذاکرات رئیس‌جمهور آمریکا با پوتین قرار گیرد. ترامپ سرنوشت مذاکره با پوتین را به نتیجه مذاکراتش با زلنسکی مشروط کرده است. زلنسکی بسیار نگران معامله ترامپ با پوتین بر سر بخشی از خاک اوکراین به عنوان «وجه المصالحة» پایان جنگ است و شرکای اروپایی او نیز نگرانی مشابهی دارند. قاعدتا اگر زلنسکی از زبان ترامپ بشنود که شرط پایان جنگ، قربانی کردن بخشی از خاک اوکراین و تسلیم آن به روسیه است، نشست سه‌جانبهٔ بین سران سه کشور که پوتین وعدهٔ برگزاری آن را در مسکو داده است به خطر خواهد افتاد.

جنین اتفاقی قاعدتاً زلنسکی را در موقعیت بسیار سخت و طاقت‌فرسایی قرار می‌دهد، زیرا در صورت عدم برگزاری اجلاس سه‌جانبهٔ مسکو، دونالد ترامپ بروز بن‌بست در مذاکرات و تداوم جنگ را به «انقطاع ناپذیری» رئیس‌جمهور اوکراین نسبت می‌دهد و با کناره‌گیری از دخالت مستقیم در بحران، زلنسکی و دوستان اروپایی‌اش را به حال خود رها می‌کند. زلنسکی بدون حمایت مؤثر تسلیحاتی و دیپلماتیک ایالات متحده قادر به مقاومت طولانی در برابر تهاجم ارتش روسیه و زرادخانهٔ موشکی و پهپادی آن به خاک اوکراین و مناطق مسکونی آن نیست و از این جهت دچار دردسر بزرگی می‌شود. این در حالی است که معامله ترامپ بر سر خاک اوکراین، برای خود او هم آسان و بدون هزینه نیست. چنین معاملهای، دوستان اروپایی آمریکا به‌خصوص بریتانیا و آلمان و لهستان و فرانسه را از ترامپ به شدت می‌رنجاند و از آمریکا دور می‌کند. ترامپ به‌رغم لغافاتی‌های تند گاه و بیگاه خود علیه اروپا، به اتحاد استراتژیک با کشورهای این قاره نیازمند است و چنانچه به قیمت رنجش آنها در صدد جلب رضایت پوتین برآید، حتی در داخل آمریکا از جمله از ناحیهٔ بخشی از حزب جمهوریخواه نیز تحت فشار قرار می‌گیرد.

از ایین رو، ترامپ نمی‌تواند بدون جلب رضایت زلنسکی سردمدار پایان جنگ اوکراین شود. زلنسکی هم به‌رغم مواضع علنی سازش‌ناپذیرش، نمی‌خواهد به عنوان مانع صلح معرفی شود و تبعات سخت آن را برای خود و کشورش تحمل کند. چنانچه توافق ترامپ و پوتین متوازن و بدون قربانی کردن اوکراین باشد، زلنسکی از خود سرسختی بیش از حد نشان نخواهد داد. در این میان اما میزان انعطاف و سازش پوتین هم مؤلفهٔ بسیار حیاتی است. آیا رئیس‌جمهور روسیه در مذاکراتش با ترامپ روی مواضع رسمی کشورش در مورد جنگ اوکراین پافشاری کرده است؟ اگر چنین بود، ترامپ مذاکرات را شکست خورده اعلام می‌کرد و چهبسا آن را ناتمام می‌گذاشت. همین که ترامپ از توافق بر روی برخی مسائل خبر داده نشانگر آن است که پوتین از در انعطاف و سازش وارد شده است. فقط می‌ماند آن «مسئلهٔ مهم» که ترامپ آن را مانع اصلی دسترسی به توافق نهایی معرفی کرده است. آیا این مسئلهٔ مهم، مانع از توافق نهایی خواهد شد یا اینکه راهی برای دور زدن و تعدیل آن پیدا می‌شود؟ برای پاسخ به این پرسش فقط به سبک ترامپ می‌توان گفت: «شاید بشود، شاید هم نشود! باید دید چه پیش می‌آید!»

۲

تیتریک

HEADLINE ONE

آلاسکای داغ

بررسی مذاکرات رودر روی ترامپ و پوتین و تأثیراتی که بر سرنوشت جنگ اوکراین خواهد داشت

محسن صالحی‌خواه

گزارشگر هم‌میهن

رؤسای‌جمهور روسیه و ایالات متحده آمریکا دیداری سه‌ساعته در آلاسکا داشتند. سفر ولادیمیر پوتین به آمریکا و ملاقات با دونالد ترامپ پس از ۶ سال، از چند جهت مهم است. نخست اینکه پوتین پس از ۱۰ سال برای نخستین بار به آمریکا رفت. آخرین ملاقات او با ترامپ نیز در سال ۲۰۱۹ و در حاشیه اجلاس گروه ۲۰ در اوزاکای ژاپن انجام شده بود. پوتین در حالی به آمریکا رفت که شرایط میان روسیه و غرب همچنان در هم‌پیچیده است. در حال حاضر مسئله بحران اوکراین، مهم‌ترین پرونده مفتوح میان واشنگتن و مسکو به شمار می‌رود. این سفر یک سری حواشی نیز داشت. از جمله اینکه ترامپ و پوتین در اولین برخورد با یکدیگر و راه رفتن روی فرش قرمزی که در پایگاه هوایی المندورف-رچاردسن انکورپج در آلاسکا گسترده شده بود، از میان ردیف جنگنده‌های اف-۲۲ گذشتند. در حالی که یک بمب‌افکن بی-۲ و ۴ فروند جنگنده اف-۳۵ از بالای سر آن‌ها عبور کردند. آلاسکا تا سال ۱۸۶۷ بخشی از خاک روسیه بود که در این سال به مبلغ ۷ میلیون و ۲۰۰ میلیون دلار (حدود ۲۱/۶ میلیارد دلار در سال جاری میلادی) از سوی ایالات متحده خریداری و پس از طی مراحل قانونی به خاک آمریکا ضمیمه شد.

نشست خبری مشترک

پوتین و ترامپ پس از پایان ملاقات دو هیئت، در یک نشست خبری مشترک شرکت کردند. پوتین نخستین سخنران این نشست مشترک بود. به گزارش روسیا الیوم، رئیس‌جمهور روسیه در این نشست خبری، مذاکرات آلاسکا را سازنده خواند. او همچنین خطاب به ترامپ گفت که خوشحال است او را در سلامتی می‌بیند. رئیس‌جمهور روسیه اظهار داشت: «روسیه و ایالات متحده آمریکا همسایگان نزدیکی هستند، با وجود اینکه اقیانوس آنها را جدا می‌کند. آلاسکا بخشی از تاریخ مشترک بین روسیه و آمریکا است.» او با بیان اینکه ما همواره ملت اوکراین را ملتی برادر می‌دانسته‌ایم، ادامه داد: «ما علاقه‌مند به حل مسئله اوکراین هستیم.» او همچنین بر این موضوع تأکید کرد که روابط کشورش و آمریکا به پایین‌ترین حد خود از زمان جنگ سرد رسیده است. او اضافه کرد: «گفت‌وگو بین روسیه و آمریکا امری ضروری بود و دو کشور باید به گفت‌وگو روی می‌آوردند و از تقابل دور می‌شدند.» رئیس‌جمهور روسیه با تأکید بر اینکه مذاکرات مفید و سازنده بود، گفت: «راه‌حل بحران اوکراین باید راه‌حلی پایدار باشد و نگرانی‌های امنیتی روسیه را برطرف کند.» او همچنین تأکید کرد که امکان پایان دادن به درگیری در اوکراین وجود دارد. پوتین گفت: «امیدوارم تفاهمات حاصل شده با ترامپ، راه را برای صلح در اوکراین هموار کند. ما شاهد تمایل ترامپ برای درک دلایل درگیری در اوکراین بودیم و علاقه‌مند به پایان دادن به آن هستیم.» رئیس‌جمهور روسیه به این موضوع نیز اشاره کرد که اگر ترامپ رئیس‌جمهور آمریکا بود درگیری در اوکراین رخ نمی‌داد.

دونالد ترامپ نیز گفت که در دیدار دوجانبه‌اش با رئیس‌جمهوری روسیه «پیشرفت‌های بزرگی» حاصل و «روی بسیاری از نکات توافق شده» و تنها «نکات بسیار کمی» باقی مانده است. پوتین در ابتدای نشست خبری و به زبان روسی صحبت کرد. ترامپ گفت: «معتقدم که ما جلسه بسیار سازنده‌ای داشتیم. نکات بسیار زیادی وجود داشت که ما بر سر آنها توافق کردیم. چند نکته مهم وجود دارد که هنوز به آن‌ها نرسیده‌ایم، اما پیشرفت‌هایی داشته‌ایم.»

رئیس‌جمهوری آمریکا همچنین گفت که با رئیس‌جمهوری اوکراین، رهبران اروپایی و ناتو تماس خواهد گرفت تا آخرین اخبار دیدارش با پوتین را به آنها ارائه دهد. او اضافه کرد: «بنابراین تا زمانی که توافقی حاصل نشود، هیچ توافقی حاصل نخواهد شد. من تا مدتی دیگر با ناتو تماس خواهم گرفت. با افراد مختلفی که فکر می‌کنم مناسب هستند تماس خواهم گرفت و البته با رئیس‌جمهور زلنسکی تماس خواهم گرفت و در مورد جلسه امروز به او خواهم گفت. در نهایت، این به آنها بستگی دارد. در نهایت به خودشان بستگی دارد. آنها باید با آنچه مارکو و استیو و برخی از افراد عالی دولت ترامپ که به اینجا آمده‌اند، موافقت کنند.» ترامپ اضافه کرد: «دیدار بسیار سازنده‌ای داشتیم. تماس‌های بسیاری خواهم گرفت. هر هفته هزاران نفر کشته می‌شوند و پوتین نیز خواستار پایان یافتن این جنگ است. به زودی دوباره تو (پوتین) را خواهم دید.» رئیس‌جمهوری آمریکا در عین حال اضافه کرد: «ما شانس بسیار خوبی» برای پیشرفت بیشتر داریم.» ترامپ در این نشست خبری، رئیس‌جمهوری روسیه را با نام کوچک او صدا کرد و گفت: «من همیشه رابطه فوق‌العاده‌ای با رئیس‌جمهور پوتین، ولادیمیر، داشته‌ام. ممنون ولادیمیر، احتمالاً بسیار زود دوباره شما را خواهم دید.» پوتین در این هنگام به زبان انگلیسی گفت: «دیدار بعدی در مسکو» ترامپ نیز در پاسخ احتمال برگزاری دیدار بعدی در مسکو را رد نکرد و گفت: «ممکن است این اتفاق بیفتد.» ترامپ نشست خبری مشترک را با تشکر از پوتین و خطاب کردن او به «ولادیمیر» به پایان رساند و به سوی او رفت و به گرمی دست داد و رهبران دو کشور این نشست را بدون پاسخ به سوالات خبرنگاران به پایان رساندند. کاخ سفید نیز اعلام کرد مراسم‌ناهار به وقت محلی (آلاسکا) میان هیئت‌های ایالات متحده آمریکا و روسیه لغو شده و ترامپ فوراً به واشنگتن بازگشته است. در همین حال فیلمی در رسانه‌ها منتشر شد که نشان می‌دهد ترامپ و پوتین گفت‌وگوهای خود را پس از نشست خبری مشترک و پیش از ترک آلاسکا ادامه داده‌اند.

زلنسکی به واشنگتن می‌رود

ترامپ پس از پایان نشست آلاسکا و در پرواز بازگشت به واشنگتن دی.سی، گفت‌وگویی تلفنی نیز با ولودیمیر زلنسکی، رئیس‌جمهور اوکراین داشت؛ گفت‌وگویی که سخنگوی کاخ سفید آن را طولانی خواند. ترامپ در پرواز بازگشت به واشنگتن، با دیگر رهبران اروپایی و ناتو نیز در تماس بود. او همچنین اعلام کرد که عصر روز دوشنبه در کاخ سفید با زلنسکی ملاقات خواهد کرد. به گزارش رویترز، زلنسکی درباره این تماس با اشاره به این که «ما به یک صلح واقعی نیاز داریم، نه یک توقف موقت در حملات روسیه» گفت که «به ترامپ تأکید کردم که باید فشار بر روسیه تشدید شود و امنیت باید به‌طور قابل اعتماد و بلندمدت تضمین گردد.» او در ادامه گفت: «اروپا و ایالات متحده باید تضمین‌های امنیتی ارائه دهند و مسائل مربوط به سرزمین تنها می‌تواند با ما حل‌وفصل شود. به رئیس‌جمهور ترامپ تأکید کردم که اگر روسیه از یک پایان عادلانه برای جنگ طفره ببرد، باید تحریم‌ها علیه آن تشدید شود.»

همچنین خبرگزاری فرانسه به نقل از منابع دیپلماتیک مدعی شد که ترامپ به زلنسکی پیشنهاد داد که اوکراین تضمین‌های امنیتی مشابه با ماده پنجم پیمان ناتو دریافت کند، بدون آنکه عضو این ائتلاف شود. بر اساس این گزارش، این موضوع یکی از راهکارهای امنیتی پیشنهادی و مورد بحث در جلسه آلاسکایز بوده است. ماده پنج پیمان ناتو مربوط به اصل دفاع جمعی است. به این معنا که حمله به یک عضو، حمله به همه اعضا تلقی می‌شود.

واکنش رهبران اروپا و ناتو

رهبران اروپا و سران کشورهای ناتو پس از جلسه پوتین -ترامپ در آلاسکا و تماس با رئیس‌جمهور آمریکا، بیانیه‌ای مشترک صادر کردند. در بیانیه اتحادیه اروپا و ناتو درباره توافق اوکراین و روسیه بر ضرورت ارائه ضمانت‌های امنیتی قاطع به اوکراین برای دفاع از حاکمیت و تمامیت ارضی آن تأکید شد. همچنین تأکید شد که هیچ محدودیتی نباید بر نیروهای مسلح اوکراین با همکاری آن با کشورهای ثالث اعمال شود و روسیه نمی‌تواند در مسیر اوکراین به سوی اتحادیه اروپا یا ناتو حق وتو داشته باشد. تمام تصمیم‌گیری‌ها درباره سرزمین اوکراین باید توسط خود این کشور انجام شود و تغییر مرزها با زور مجاز نیست. حمایت از اوکراین ادامه خواهد داشت و رهبران اروپایی متعهد شدند اقدامات بیشتری برای تقویت اوکراین انجام دهند تا جنگ به پایان برسد و «صلح عادلانه و پایدار» برقرار شود. تا زمانی که خونریزی در اوکراین ادامه دارد، فشار بر روسیه حفظ خواهد شد. تحریم‌ها و سایر اقدامات اقتصادی علیه اتحادیه نظامی روسیه گسترش می‌یابد تا «صلح عادلانه و پایدار» برقرار شود.

کایا کالاس، مسئول سیاست خارجی اتحادیه اروپا نیز در واکنش به این دیدار گفت: «آمریکا می‌تواند روسیه را وادار به انجام مذاکره جدی کند. عزم رئیس‌جمهور ترامپ برای دستیابی به یک توافق صلح حیاتی است. مسکو تا زمانی که متوجه نشود که نمی‌تواند ادامه دهد، به جنگ پایان نخواهد داد، بنابراین اروپا به حمایت از اوکراین ادامه خواهد داد، از جمله با کار بر روی بسته نوزدهم تحریم‌های روسیه.»

پوتین در آلاسکا دست برتر را داشت

عبدالرضا رفی‌راد، استاد ژئوپلیتیک و سفیر سابق ایران در مجارستان و نرژو در تحلیل ایسن دیدار به خبرنگار هم‌میهن گفت: «نشست آلاسکا، نشست مهمی بود. به این دلیل که ترامپ دنبال پایان دادن به این جنگ و ساختن یک دستاورد برای خود است. چرا که این خواهد به عنوان مرد صلح‌طلب در دنیا معرفی شود. اینکه چرا آلاسکا برای ملاقات انتخاب شد، بسیار مهم است. بالاخره پوتین به خاطر اینکه تحت تعقیب دیوان لاهه است، به هر جایی و از هر مسیری نمی‌تواند سفر کند. اگر می‌خواست به هر نقطه‌ای برود، باید از مسیر اروپا عبور می‌کرد که این کشورها اجازه عبور از فضایشان را به هواییامی پوتین نمی‌دهند. به همین دلیل، آلاسکا نزدیک‌ترین جایی بود که او می‌توانست از شمال روسیه به آنجا سفر کند. در این میان طرفداران ترامپ این موضوع را به رخ می‌کشند که چون آلاسکا قیلابخشی از خاک روسیه بود، ترامپ می‌خواست بگوید ما اینجا را از روس‌ها گرفتیم. در صورتی که علت اصلی، موضوع محدودیت‌های پوتین است.»

او ادامه داد: «ترامپ قبل از نشست خیلی سروصدا می‌کرد که اگر احساس کنم پوتین نمی‌خواهد توافق کند، جلسه را ترک می‌کنم. خیلی با اقتدار صحبت می‌کرد اما بر خلاف آن انتظارات، جلسه‌ای که انتظار می‌رفت ۶ ساعت طول بکشد، بیشتر از سه ساعت طول نکشید. در مجموع من فکر می‌کنم پوتین توانست ترامپ را قانع کند که بالاخره روسیه نگاه خاصی به اوکراین دارد. ۳۰ سال قبل این کشور از روسیه جدا شده و مردم شرق آن روس‌زبان و روس‌تبار هستند. طرح این مسائل، تعجیل قبلی ترامپ را گرفت. همچنین موضوعات امنیتی هم مورد توجه قرار گرفته است. مسائلی که ناتو و رئیس‌جمهور پیشین آمریکا برای روسیه پیش آوردند. حرف‌هایی که مورد علاقه ترامپ است. مورد بعدی این که پوتین برای پایان دادن به جنگ اعلام آمادگی کرد. اما نه از طریق آتش‌بس. به نظر می‌رسد پوتین ترامپ را قانع کرد که باید طرح جامعی را در مذاکره بگذاریم و از طریق این طرح جامع، صلح را اجرا کنیم. از طریق آتش‌بس نمی‌توان به صلح رسید. با توجه به سوابق تاریخی، پوتین موضوع مناطق تصرف‌شده را مطرح کرده که در اختیار روسیه بماند. همچنین مناطقی از دونباس که هنوز باقی مانده و روسیه به دنبال آن است. مستقل بودن اوکراین و عدم دشمنی دولت‌ها با روسیه و عدم عضویت این کشور در ناتو می‌تواند یک مجموعه باشد که به مذاکره گذاشته شود. به نظر می‌رسد ترامپ تا حد زیادی این موارد را قبول